

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Генчо Василев Вълчев

**относно дисертационен труд на тема
„ОБУЧЕНИЕ НА ФИНИ МОТОРНИ УМЕНИЯ ПРИ ДЕЦА СЪС
СИНДРОМ НА ДЕФИЦИТ НА ВНИМАНИЕТО И ХИПЕРАКТИВНОСТ”
за придобиване на образователна и научна степен „Доктор”
в професионално направление 1.2 Педагогика (Специална педагогика)**

**Докторант: Катерини Кутра
Научен ръководител: проф. д-рн Милен Замфиров**

Административни маркери

Със заповед № РД 38-178/04.04.2022г. на ректора на СУ „Св.Климент Охридски“ съм определен за член на научно жури и изготвяне на становище по процедурата за защита на дисертационен труд на тема *„Обучение на фини моторни умения при деца със синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност“*, разработен от Катерини Кутра, редовен докторант по професионално направление 1.2. Педагогика (Специална педагогика) с обучение на английски език, с научни ръководители проф. д-рн Милен Замфиров Замфиров и доц. д-р Иван Николов Бардов, за присъждане на образователната и научна степен „доктор”.

Представеният за оценяване и изработване на становище комплект материали е във формат и със съдържание, съответстващи на ЗРАСРБ и Правилника за развитие на академичния състав на СУ „Св.Климент Охридски”. Освен дисертационния труд са приложени 3 публикации по темата на дисертационното изследване и Автореферат.

Актуалност и дисертабилност на проблематиката

Възможностите за социална адаптация и образователна интеграция на децата със специални образователни потребности (в частност на децата със синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност) са крайъгълен маркер на образователните стратегии не само за самите деца, но и за цялостния комплекс от професионални и личностни взаимоотношения в образователната система, детерминирани от два основни фактора: нагласите и компетенциите на подкрепящата среда и личностния ресурс на децата. Поливалентността на потребностите на децата със синдром на дефицит на вниманието и хиперактивност, детерминирани от спецификата и обема на личните им ресурси, поставя пред специалния педагог изискване за комплексност на подходите и координация на стратегиите за приобщаване и адаптация на тази група деца, не само като част от образователната система, но и като част от ресурса на

обществото въобще. В този контекст актуалността на темата и нейната дисертабилност са извън съмнение.

Познаване на проблематиката

Докторантът Катерини Кутра демонстрира добра информираност и познаване на базисната и актуалната научната проблематика още в Първа и Втора глава на дисертационния труд. Тук са структурирани трите основни направления, върху които е изградена концепцията на изследването:

1) Синдром на хиперактивност и дефицит на вниманието и специфики в развитието и поведението на децата със СХДВ (с акцент върху симптоматиката, диагностиката и придружаващите проблеми;

2) Двигателно развитие на децата в предучилищна възраст (с акцент върху особеностите на двигателното развитие на децата със СХДВ);

3) Характеристика и специфики на двигателното развитие на децата със СХДВ в контекста на обучението и социализацията на тези деца.

Доброто познаване на Синдрома на хиперактивност и дефицит на вниманието (клинична картина, диагностика, симптоматика) и параметрите на двигателното развитие на деца в предучилищна възраст е обвързано с достатъчни компетенции в областта на спецификите на двигателното развитие на децата със СХДВ, както и на обучението и социализацията на тези деца в теоретичен и практически аспект.

Подходът към селектиране, систематизиране и анализ на научната информация показва познаване на конкретната проблематика, както и формирани умения за работа с източници на научна информация (особено изразено във Втора глава).

Параметри на дисертационната разработка

Дисертационния труд е с класическа структура. Състои се от уводна част (Въведение в проблема), четири основни обособени части (глави), заключение, приноси, библиография и приложение.

Списъкът на литературните източници е внушителен (194). Към дисертационния труд е добавено приложение, които включва материали, свързани с процедурата на изследването – тестове за нормалност на Колмогоров-Смирнов и Шапиро-Уилк (таблица 1) и непараметричен тест за сдвоени проби на Уилкоксон – статистика (таблица 2). В структурно отношение дисертацията е логично построена и добре балансирана.

Методика и организация на изследването

Дизайнът на изследователската програма е представен в глава Трета на дисертационната разработка. Ясно е дефинирана предметно-обектната област на изследването. Коректно е формулирана целта на изследването, съобразно спецификата на темата и предметно-обектната област. Декларираните 10 изследователски задачи са детерминирани от поставената цел и ясно очертават параметрите на изследването. Целите и задачите са логично аргументирани, кореспондират с представените две хипотези и определят акцентите на изследователската програма. Имам забележки към точността и стилистиката на

формулировките, но те са към формата, а не към съдържанието на изложението (и вероятно са свързани с лични предпочитания към формата на такъв текст).

Изследователската програма е детайлно представена и в конструктивен план е разработена в схема от пет стъпки:

- 1) Проучване на информационни източници по темата на изследването;
- 2) Първоначална оцененка на децата с Комплект за оценка на движенията при деца;
- 3) Провеждане на обучителни интервенции;
- 4) Заключително цененяване с Комплекта за оценка на движенията при деца (второ издание), за да се идентифицират и анализират резултатите от проведеното обучение.
- 5) Използване на математико-статистически методи за обработка и сравнение на данните от изследванията.

Групата на изследваните лица е коректно селектирана, съобразно целта и задачите на изследването.

Инструментариума е разработен в съответствие с основните детерминанти на изследователската програма (цел, задачи, хипотеза) и кореспондира с декларираните изследователски методи. Основен инструмент на емпиричното изследване е Комплект за оценка на движенията при деца – второ издание (*The Movement Assessment Battery for Children - Second Edition (MABC-2)*), предназначен за оценяване на деца с двигателни проблеми. Инструментариумът е детайлно представен и не буди съмнения за своята ефективност и адекватност на темата на изследването и поставените цели и задачи.

За статистическата обработка на данните е използван статистическия софтуер SPSS (версия 22.0). Представена е описателна и инференциална статистика. За целите на статистическия анализ на данните и статистическия извод са използвани средно аритметична стойност, медиана и стандартно отклонение. Ползван е и тестът на Уйлкоксън за зависими извадки, за да се изследват работните хипотези.

Анализът на резултатите от изследването е представен в Четвърта глава. Диференциацията на акцентните направления на анализа е съобразно заложените хипотези. Резултатите от анализа на данните са представени в табличен вид, което е допълнителен плюс към достоинства на разработката. При интерпретацията и диференцирания анализ на данните по посока на хипотезите са изведени обобщения с практическа стойност за педагогическата практика. Препоръчвам на докторанта да обърне повече внимание на интерпретацията и дискусията на получените резултати от изследователските процедури (данните дават възможност за още по-детайлен анализ и съответно препоръки за практиката).

Приноси на дисертационния труд

Трябва да отбележа, че докторантката е твърде скромна във формулировката на приносите си. Според мен те са повече и можеше да бъдат по-детайлно формулирани, за да представи по-пълно значимостта на изследването (особено в практико-приложен аспект). Приносите на дисертационния труд на Катерини Кутра са с комплексен характер:

1) към научната теория по три проблема: двигателни умения на деца със СХДВ; изследване на моториката на деца със СХДВ; стратегии за обучение на децата със СХДВ.

2) приноси с практико-приложен характер в тези три направления.
Приемам валидността на приносите, формулирани от докторанта.

Публикации по темата на дисертационния труд

Представени са 3 публикации по темата на дисертационния труд (в съавторство с научните ръководители). Съдържанието на публикациите е в съответствие с проблемните области, обхванати в разработката. По този показател нормативните изисквания са изпълнени.

Оценка на Автореферата

Авторефератът е във формат и със съдържание, които отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника на СУ. Съдържанието му точно отразява представения дисертационен труд.

Препоръки

Препоръчвам на докторанта да обърне повече внимание на стила на изразяване и точността на формулировките (отдавам недостатъците на липсата на достатъчно опит в този жанр).

Заклучение

Оценката ми на представения дисертационен труд се базира на следните критерии:

1. Съответствие с регламентите на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на СУ. – *Представения труд и публикации и автореферат съответстват на нормативните изисквания.*

2. Приноси. - *Научните резултати, постигнати в дисертационния труд са значими за специалнопедагогическата теория и практика.*

3. Дизайн. – *Структурирането на съдържанието и оформлението са извършени съобразно изискванията за труд от такова естество.*

Докторантът Катерини Кутра притежава необходимите теоретични знания и професионални умения по научна специалност Специална педагогика и демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване. Това ми дава основание да предложа на уважаемото Научно жури да даде положителен вот за присъждане на образователната и научна степен „доктор” на СУ „Св. Климент Охридски” в Професионално направление 1.2. Педагогика (*Специална педагогика*) на Катерини Кутра.

23.06.2022 г.

гр. Бургас

Автор на становището:.....

Доц.д-р Генчо Вълчев